

"SVOBODA" (LIBERTY)

FOUNDED 1893.

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Belated as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакції не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посылати гроші лише в т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свобода“: BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ХТО ХОЧЕ ДІТЮЧОЇ ПРАЦІ?

Заходи зорганізованих робітників обмежити вживання дитячої праці по фабриках, котрі недавно зробили гарні поступки, знов стрінулися зі скріпленою опозицією. Коли в 1933 році 14 штатів заявили за те, щоб конгресові надати право обмежувати дитячу працю в фабриках, тоді, як у минулому за 8 літ, лише 6 штатів ухвалили були такі закони, здавалося, що наразі депресія навчила чогось людей, та що може наразі навчені ляхом люди зробити якісь серйозні заходи, щоби покінчити з ляхом.

Та ці оптимістичні сподівання вдержалися тільки короткості час, бо вже з початком цього року почалася в Америці жива акція проти обмеження дитячої праці по фабриках. За пару місяців опозиція зросла до небувалих розмірів і нині в ній беруть участь могутні чинники.

Передовсім фабриканти самі зорганізували могутню організацію для боротьби проти заходів робітників виключити конкуренцію дитячої праці. Фабрикантам така конкуренція на руку, тому її не диво, що вони піддержують її могутньою пропагандою. Фабрикантська організація, очевидно, не виступає під ім'ям організації фабрикантів, але як організація для охорони дітей, родини, школи й церкви. Вона ширить агітацію, що, мовляв, дати конгресові право заборонити вживання дітей до праці по фабриках, то цим дається урядові широчезні права втручатися в право батьків, що тим дається нагоду урядовим агентам нищити пори приватних хатах і інституціях.

Великі газети легко далися взяти на таку пропаганду, бо великі денники спираються на кольтортаж, а цей є найдешівший, як до нього вжити малих хлопців. Тому газети давали на своїх сторінках більші права всім тим, які агітували за дитячу працю.

До цієї пропаганди далися теж зажити деякі церкви, головні ті, котрі дивляться на суспільні справи очима селян. Відомо, що на селі дитяча праця є явищем природним і корисним. Якби навіть конгресу дав право рішати про дитячу працю, то він певно не важився ніколи заборонити працю дитини на ріллі. Але цього багато людей не знають, і тому багатьох людей легко застрашити, що надання права конгресові потягне за собою широкі удари, від яких дістанеться і винуватим і невинним.

З такими силами мусить числитися робітництво, коли воно хоче справді, щоби з робітниками конкурували в фабриках тільки ті, котрі до цієї праці вже досвідчені, котрим праця не пошкодить і котрі вміють як слід обороняти свої інтереси.

Гнат Крашівко.

ДВІ НЕВДАЧНОСТІ.

(Історичне оповідання).

11)

— Решта погубила? — спитав Нестор.

— Не скажу. Може погубили, може тільки погубилися і поприставали до інших військ. Овданий дини Розворський сказав, що вже досить той війни, і ми об'їздили шляхом на Коморну, долі Дунаєм. З нами їхали пару Німців. Нарід дивинимся, а перед нами купа людей в білих плащах.

— То царські Хорвати, — каже Розворський, — Пиду з ними розмовляюся.

— Розворський пустився до них чвалом. Я і Німці за ним. Він в білих плащах діла стоїть, ні рушатися. Коли нам було до них вже не далі як дві кроки, раптом він хитнув шаблем і на нас! То були Турки, не Хорвати! Нам вже гола було задержати коня. Ми підняли дилу. Вони за нами. Німці підняли до них з мушкетів. Я дістав хребтом шабелі по голові і впав з коня. Розворський об'їздив конем і був би вітик, як би не те, що який, який з Німцем гнав за ним звалився на нього і він також впав. Нас обох і кидкавлять Німці

Е. Ляхович.

НАША ЗАГРАНИЧНА ПОЛІТИКА

(8)

Англія засадиною є за ослаблення Росії. Росія все псувала британські інтереси в Азії. Бритійські панування в Індії опирається не на сил, тільки на сепаратизм. Росія, при допомозі агітації старается цей сепаратизм підпорядкувати і повернути його проти Англії. Вона загрожує британським інтересам також з боку Індії, себто з боку України. Як відомо, в Іраку і Палестині містяться головні нафтові бази, які завоюють опозиційні військами майже цілу війну і торгівельну англійську флоту на Індійському океані. Вразі війни російські літаки могли збомбардувати ці бази і в той спосіб сорвати англійську морську силу, яка зберігає в Азії британські інтереси. А через Персій і Перський залив Росія буде старатися дістатися до Індійського океану і в той спосіб боляч частинно відібрати собі втрату на Тихих океані, яку вона скорше чим пізніше на користь Японії мусить понести. Цей план став тим грізнішим для Англії, коли минулого року, після відвідин Ворошилова в Англію, заключено між Росією і Туреччиною ти́сний союз.

Маючи це на увазі, Англія радо попитала створення над Чорним морем сильної української держави, але під умовою, що ця держава здержується з нею на стало пристої зносини. Так як нині стоїть справа — англійські політичні круги переконані, що така держава може поставити тілі завдання німецьким збройним заходам. Німці, відвоюючи українську державу — постраждають також про те, що би закріпити в ній свої непереможні впливи. Це же погіршило би ситуацію для Англії, бо, беручи під увагу німецьку техніку, цивілізацію, а далі запал, який її навіяв Гітлер — Німеччина стане вторгноті однією з найсильніших держав Європи. Через Україну вона могла б реалізувати свої старі політичні плани, а саме, могла б пробити собі шлях з Берліна до Багдаду. Усвідомивши, що та сама держава, яка здержується з нею на стало пристої зносини, в Англії є досить глибоко закорінена думка, яка заступає вдержання Росії в інших чинниках, тільки по можності як

найбільше децентралізовану силою поміж подвійної федеративної республіки. Коротко кажучи, ця думка є „проти балансування силів Європи“. Росія для Англії вистає була менше небезпечним конкурентом ніж Німеччина. Коли би інтереси Англії були на Україні заперені — то вона не мала би також нічого проти поділу Польщі.

Симпатії побликих держав для повенної Польщі треба приписати її дуже важному геополітичному положенню: вона розділяє Росію від Німеччини. З одного боку вона вліється між обронування західно-європейської цивілізації перед бошевизмом, а з другого боку вона грає роль бар'єру для німецької експансії на схід. Польсько-німецький пакт насторожує увагу інших держав і заставляє їх прохитати опінію про Польщу. З огляду на небезпечку, яка грозила Польщі з боку гітлерівської Німеччини — Польщі легко було виправдати свій рух, за пакт, заключений з самою Німеччиною, заперечував дуже веселити політичну думку і в цьому заперечуванні вона знаходилася і нині. Не вже Польща пішла на співпрацю з Німцями у їх експансії на Схід? Отрим питанням клопочуть собі нині голови вчорашні приятелі Польщі. Деякі з них навіть підозрюють, що Польща секретно згодилася звернути Німеччині данішній ский коридор, щоби винагородити собі шкоду доступом до Чорного моря. Польсько-німецький пакт безперечно дуже високобиди Польщу від монополічних впливів Франції, але зате полпав її на нові не безпечні води.

Франція, яка заікавалася в Азії небагато — хотіла би бачити Росію сильною і проти-опозиції її Німеччині. Пі заікавалася в Польщі чимраз більше малі. Італія не має інтересів в Азії майже ніяких, та проте вона дуже пильно слідить за розвитком подій на Сході, бо, як недавно Муссоліні заявив: „Італійська експансія на захід і північ замкнена; Лишається тільки похідне. себто Африка, і схід..“

В теперішній момент найважливішою потугою, яка може відіграти першорядну роль в наших визвольних зма-

ганнях, є Японія. Підзарення з Росією, хочби на Далекому Сході, допомогає їй дуже розвивати українські питання тільки нашим власним зусиллям. Нема сумніву, що Японія бажає ослаблення Росії, але не виключено, що перед японських політичних кругів знаходиться і така, які думають, що Росія буде найслабшою тоді, коли Україна останется в її середині. Подібно як Німеччина, також Японія зраджує для нас симпатії і піддержку в Маньчжурії деякі українські круги, але рівночасно піддержку бують царські, монархічні кола..

КРИСТАЛІЗАЦІЯ АКТИВНОЇ ПОЛІТИКИ.

Реасумуючи сказане, на Україні перекручуються такі політичні струї: російська, яка розпадається на три зовсім окремі галузі: більшовицьку, ліберальну і монархістичну. Всі вони працюють окремо і іншими методами, але всі приймають до одної цілі, а саме, до відвернення за всяку ціну України при московській імперії. Німецька, яка має три варіанти: з Польщею проти московських і українських інтересів, з Росією проти польських і українських і з Україною проти Росії і Польщі. Англійська струя симпатизує з ростом самої національної свідомості, але як довго вона не буде мати заперечу, що самостійна українська держава буде свободною від німецьких впливів, так довго вона буде скептично дивитися на „балансування“ силів Європи. Польська струя є в цілому ворожою. Вона має два варіанти: з Росією і Румунією проти України, з Німеччиною, Румунією і Росією проти України. Французька струя поки що теж є проти нас, а італійська є в цілому опортуністичною. З розвитком подій її легко можна збуло перекласти на нашу сторону. З менших держав нашім зацікавленим приятелем є Литва і Латвія, та мабуть буде Фінляндія, Литва і Естонія, останні нині під впливом польської політики, але з розвитком подій їх легко можна буде втягнути в орбіту українських діалів.

До важніших струй, які не перекручуються на Україні, треба ще зачислити одну чисто релігійну струю, а саме католицизм. Між Ватиканом і ре-

сійськими монархістами є підрозуміння щодо привернення Росії на католицьку віру. Тому піддержку, яку деякі епископи нашої греко-католицької церкви дають групі Скоропадського — не можна уважати випадковою.

Крім вичислених політичних струй — в розвою подій на Сході є зацікавлені також різні економічні струї. Серед таких обставин вони могли би витиснути поважні впливи також на політичний біг подій.

Серед тих всіх струй ми мусимо виділити нашу власну

концепцію, яка поставила нашу справу не як об'єкт, не як предмет, який хочеться тільки до своїх інтересів, тільки як рішачий, суб'єктивний чинник, який наломлює інших до себе. Це суб'єктивного політичного плану — ми в тих переломних ніколи нічого не скористаємо, простото тому, бо без такого плану ми в них навіть не беремо участі. Писав пропаганду добра тільки на початку, як підготовка. Після неї все мусить іти активно по політику.

(Кінець буде).

ЮВІЛЕЙ АКАДЕМІКА І. ГОРБАЧЕВСЬКОГО

Цього місяця припадає 80-ліття академіка д-ра Івана Горбачевського. Ювілей учений європейської слави. Його заслуги для української імені дуже великі не тільки як ученого хеміка, але й як громадського діяча-політика. Не вважаючи на поважний вік, академік Горбачевський дає працю на полі науки і далі зацікавлений активним в українській житті.

Іван Горбачевський народився 15. травня 1854 р. в селі Зарубинцях біля Тернополя. Середню освіту здобув у тернопільській гімназії, де навчання провадилося в німецькій і польській мові. Ступінь доктора медицини отримав університеті в Відні. Перша його наукова праця „Про виступальний нерв“ була опублікована у віденській Академії Наук, коли автору було всього 22 роки. З віденських професорів і учених мав на Горбачевського найбільший вплив проф. Людвіг, блискучий лектор і аналітик, і йому треба завдячувати, що Ювілей видався хемік, ставши в короткі часи асистентом Людвіга. Від того часу почали теж появлятися постійні різні наукові статті д-ра Горбачевського в записках віденської Академії Наук.

Д-р Горбачевський став не зарекомендувати з перших до дослідників протейонів — тіл. Довгі літа доводило притягати його потім мочовий кислоти. Йому одному ввалялося зможі багатьох учених, що займалися синтезом мочової кислоти, виробити синтетично мочову кислоту.

В 1883 р. покинув д-ра Горбачевського до Праги на становище надзвичайного професора лікарської хемії чеського університету. В 1884 р. став він звичайним професором. Тут його доручено організувати університетський інститут лікарської хемії. В Празі розвивав далі свою наукову працю. Звід його рук виходили, ціла низка відомих учених. Довгими роками він деканом медичного факультету, а в 1902—1903 ректором університету. Далі проваджує дослід на мочовою кислотою і публікує рішучі дослідні наукові праці з того обсягу. Праці ті друкували в Відні й Празі. А в 1889 р. опублікував проф. Горбачевський у збірнику Наукового Товариства ім. Шевченка працю про викликання сільського населення Східної Галичини.

З професорською діяльністю проф. Горбачевського є зв'язана поява його 4-томового курсу хемії чеською мовою. Як останнє слово науки цієї підручник став дорядком чеських лікарів, серед яких був дуже цінений. Ця праця послужила підготовчою основою для капітального підручника органічної хемії в українській мові, що появляється в виданні Українського Університету в Празі в 1923 році.

Пізніші наукові дослідні проф. Горбачевського оберталося навколо пептид. Дуже цікава є його праця про „можливість виробу цукру з деревної і охоложеної з відпадових дріг при виробі сульфідної кислоти“. Всіх тих праць немо-

жливо вичислити в газеті, що не займається тими науковими спеціальностями.

В 1905 році іменовано проф. Горбачевського радником двору, а в 1908 членом Палати Пнів. З цим і виїхав його політична акція, за яку він ввався на бажання українського парламентарного клубу в давній австрійській парламенті.

В жовтні 1917 р. був він призначений до Відня на становище першого в Австро-Угорщині міністра здоров'я і організатора цього міністерства. Міністер прорвав проф. Горбачевський до 1. листопада 1918 року. Після віденського перевороту повернувся до Чехії і продовжував свою наукову діяльність.

В 1921 р. переносить з Відня до Праги Український Університет. Проф. Горбачевський обіймає в ньому катедру хемії, викладає що науку також в Українській Господарській Академії в Потебелі і видає свій курс хемії.

З його ініціативи розпочато українськими хеміками на еміграції працю біля виправлення, творення та усталення української наукової хемічної термінології. В цьому курсі „Органічної хемії“ наставляли влучно запропоновану саму термінологію, що вона прийнялася і на довший час залишилася в українській хемічній літературі.

В 1923—24 роках вибирають проф. Горбачевського ректором Українського Університету в Празі.

В 1926 р. під його головуванням відбувається у Празі Перший Український Науковий З'їзд. В 1931—32 р. вибирають його знову ректором Українського Університету. Як ректор університету є проф. Горбачевський головою Академічного Комітету для співробітництва Інституції Української науки в Празі. В 1931—32 р. вибирають проф. Горбачевського членом, а Спілка Українських Лікарів у ЧСР та Товариство Українських Інженерів вибирали його почесним членом.

Проф. Горбачевського виділяло теж однодушною головою Музею Визвольної Боротьби України. На цьому становищі він стоїть неслимно від самого початку Музею як один з фундаторів цієї української національної установи. Під його безпосереднім керівництвом розпочато акцію збудування Українського Дому в Празі. Ця справа набула вже загально національного значіння і стала одним з найважливіших українських завдань. Можна надіятися, що українське громадянство пошукає Ювілей Великого Ученого й Великого Українського Діла тим, що зложити зі щирими жертвами на будову Українського Дому в Празі, в якому, як відомо, буде приписаний Музей Визвольної Боротьби України.

МІТІНГ ВІДПОВІДІ У.Н.СОЮЗУ ROSFORD, OHIO. All members of the Society of Ukrainian North America and members of the Ukrainian National Association of the United States met at the Ukrainian Hall, Walnut St., Rosford, O., at 1:30 P. M. Sunday, May 13, 1934. — P. M. Sec.

СВЯТО МАТЕРІ, спеціальний образок на 2 літ. Мамі Кооперативна (8 осіб) — 20 ц. В МАМІ ДІТЯ, спеціальний образок в трох дітях, Івана Бажаківна (11 осіб) — 20 ц.

„СВОБОДА“ 81-83 GRAND ST., P. O. BOX 346 JERSEY CITY, N. J.

ДИТЮЧІ КИЖКИ НА МАМИН ДЕНЬ.

СВЯТО МАТЕРІ, спеціальний образок на 2 літ. Мамі Кооперативна (8 осіб) — 20 ц. В МАМІ ДІТЯ, спеціальний образок в трох дітях, Івана Бажаківна (11 осіб) — 20 ц.

„СВОБОДА“ 81-83 GRAND ST., P. O. BOX 346 JERSEY CITY, N. J.

(За рік 1933).

ХІРУРГ І АКУШЕР
153 AVENUE B,
NEW YORK, N. Y.
(МІСЦЕ В. І. 18. УА.)
Tel. ALGONQUIN 4-6625.
Урядові години: рано від 10 до
11, ввечір від 6 до 8, а в нещасні
вісім годин.

